

DRUŽBA

Osnovna šola za odrasle

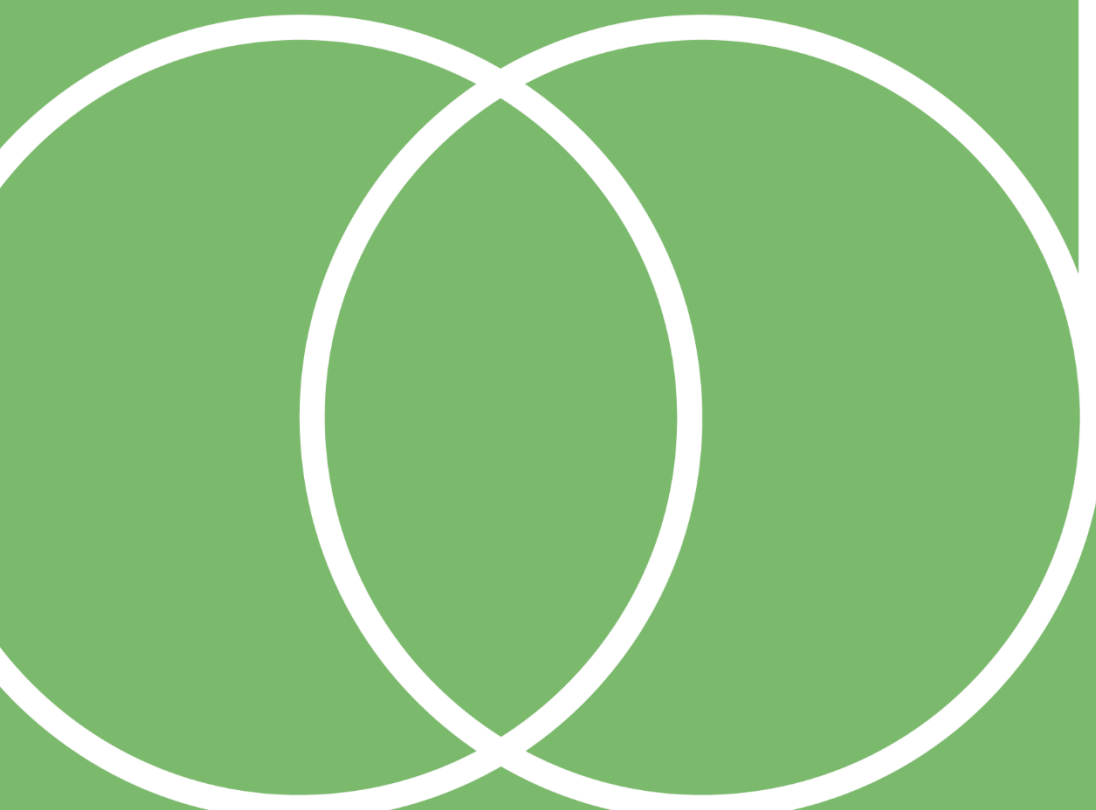
Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle s
slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle z
italijanskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle za
dvojezično osnovno šolo na
narodno mešanem območju
Prekmurja

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: družba

Predmetnik osnovne šole za odrasle

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja

5. razred

36

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo; dr. Nataša Dolenc Orbanić, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; Elvira Garibović, OŠ Franceta Prešerna Kranj; dr. Irena Hergan, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Janez Jamšek, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Katja Jenko, Druga osnovna šola Slovenj Gradec; mag. Nejc Kavka, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo; Vanja Kolar Ivačič, VIZ OŠ Bistrica ob Sotli; Edita Nemec, OŠ II. Murska Sobota; dr. Nina Novak, Zavod RS za šolstvo; dr. Jerneja Pavlin, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Manca Poglajen, Zavod RS za šolstvo; mag. Urška Rupnik, OŠ Zbora odposlancev Kočevje; mag. Simona Samida Cerk, OŠ Medvode; Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo

Podskupina v izobraževalnem programu za odrasle osnovna šola za odrasle:

Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo, dr. Irena Hergan, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo

JEZIKOVNI PREGLED: Mojca Blažej Cirej

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/osnovna-sola-za-odrasle/2025/Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_druzba_oso_2025.pdf

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za udeležence in udeležence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih udeleženci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

IME TEME

OBVEZNO

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

OPIS TEME

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exeseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similiic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quಂತemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Osnovna šola za odrasle | Matematika

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec

- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.
- » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
- » Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- » Omnim ut doluptur, quam consequ.
- » *Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.*
- » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- laborerat voluptiurem   veligna tessint   laborerat voluptiurem   veligna tessint
 veligna tessint   laborerat voluptiurem   veligna tessint

9 Osnovna šola za odrasle | Matematika

Pojmi, ki jih udeleženec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo udeleženci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

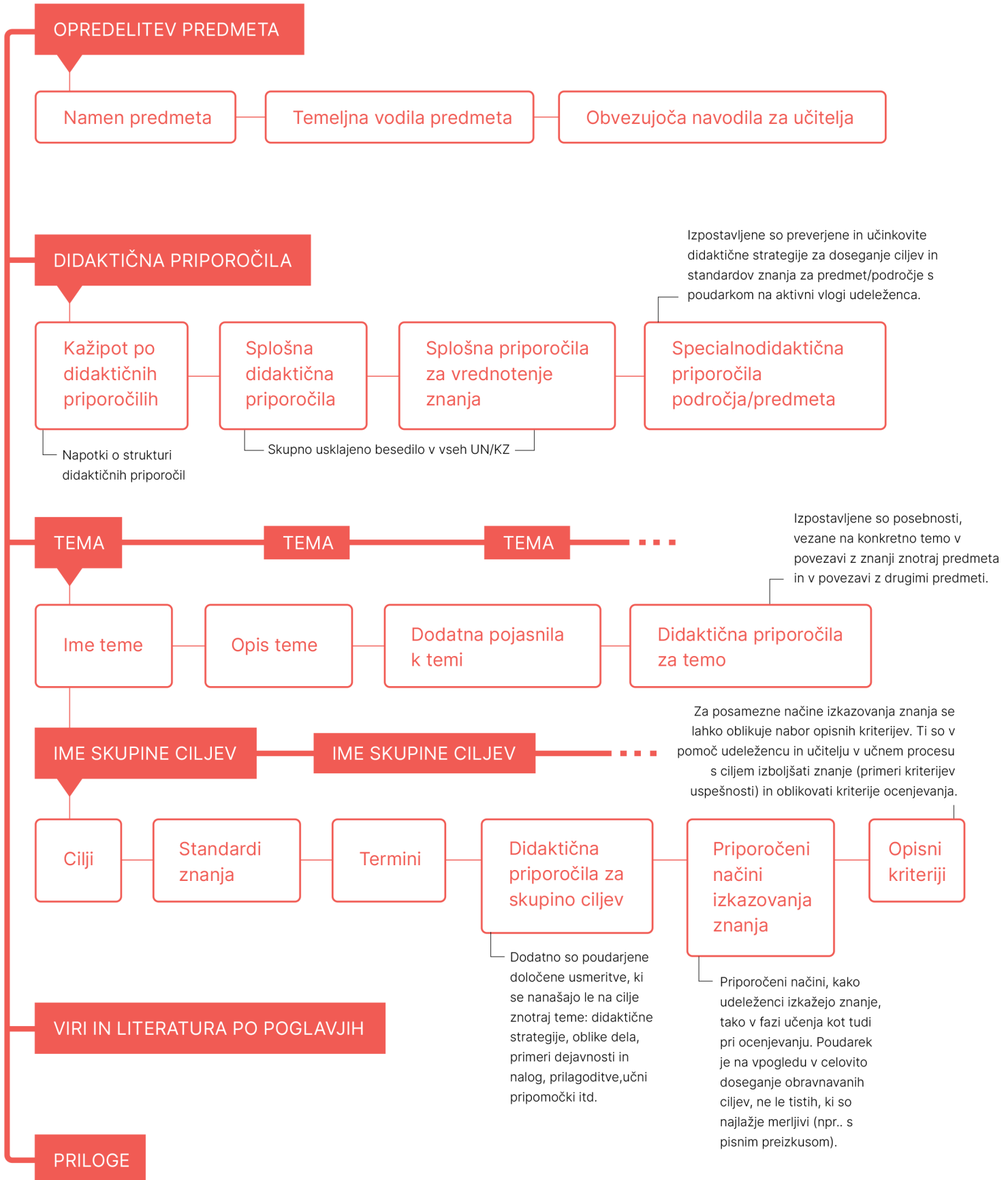
NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NACRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	9	PRILOGE.....	42
Namen predmeta.....	9		
Temeljna vodila predmeta	9		
Obvezujoča navodila za učitelje	9		
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	11		
Kažipot po didaktičnih priporočilih	11		
Splošna didaktična priporočila	12		
Splošna priporočila za vrednotenje znanja	14		
Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta	16		
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	19		
SKUPNOSTI.....	20		
Posameznik in sobivanje v skupnosti... ..	20		
Organiziranost v skupnosti	25		
ČAS	27		
Preteklost Slovenije	27		
Naravna in kulturna dediščina	31		
PROSTOR	33		
Prostorska orientacija in kartografija	33		
Naravnogeografske pokrajine Slovenije	36		
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH.....	39		
SKUPNOSTI.....	39		
POSAMEZNIK IN SOBIVANJE V SKUPNOSTI	39		
ORGANIZIRANOST V SKUPNOSTI	39		
ČAS	40		
PRETEKLOST SLOVENIJE.....	40		
NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA	40		
PROSTOR	40		
PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA.....	40		
NARAVNOGEOGRAFSKE POKRAJINE SLOVENIJE	41		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Pri predmetu družba udeleženci razvijajo razumevanje vloge posameznika v družbi, medsebojnih odnosov v skupnostih ter družbenih pojavov v prostoru in času. Udeleženci spoznavajo, raziskujejo in vrednotijo družbeno in naravno okolje v vseh njegovih sestavinah ter soodvisnostih med njimi. Prek danih izzivov se učijo sodelovanja, kritičnega mišljenja, osebne prožnosti, iskanja ustvarjalnih rešitev ter krepijo družbeno odgovornost. Poleg tega je poudarek še na spoznavanju naravnih in družbenih značilnosti domače pokrajine ter naravnogeografskih značilnosti Slovenije in na odkrivanju preteklosti in sedanjosti domače pokrajine ter današnje Slovenije.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet družba povezuje različna znanja in spretnosti. Poudarek namenja razvijanju odnosa do različnih okolij, pri čemer udeleženci spoznavajo ter raziskujejo življenje in delovanje ljudi, njihove vrednote v sedanjosti in preteklosti v različnih krajih in okoliščinah. Poudarek je na spodbujanju radovednosti pri udeležencih in spoznavanju družbenih, geografskih, zgodovinskih, gospodarskih in drugih vidikov, vplivov, vprašanj in sprememb, ki so posledica tehnološkega in družbenega razvoja, z namenom aktivnega sodelovanja v družbi, tako na lokalni, nacionalni in svetovni ravni. Udeleženci razvijajo socialne veščine, krepijo samopodobo, sočutje, učijo se sprejemati različnosti, biti solidarni, strpni, kako zaupati, občutka za pravičnost ter ustreznega odločanja in odgovornosti. Pri predmetu udeleženci vzpostavljajo odnos do naravne in kulturne dediščine ter ob tem širijo znanje in ozaveščajo lastna doživetja.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učne izkušnje so povezane z delovanjem posameznika in razumevanjem medsebojne povezanosti v družbi. Zato je treba vzpostaviti varno in spodbudno učno okolje, tako v učilnici kot izven nje, pri čemer so pomembne tako izkušnje posameznika kot izkušnje skupine. Ključni so izkušnjsko učenje v avtentičnih okoljih, aktualizacija obravnavanih tem, učenje ustreznih

odzivov v zahtevnih situacijah in učinkovitih strategij za reševanje problemov. Učitelj naj vključuje različne oblike in metode dela, ki omogočajo razvijanje različnih načinov mišljenja in delovanja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek *Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta* vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka *Didaktična priporočila za temo* in *Didaktična priporočila za skupino ciljev* vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka *Priporočeni načini izkazovanja znanja* in *Opisni kriteriji*, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje in usvajanje znanja ter optimalen psihofizični razvoj udeležencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje in učni proces graditi na predznanju ter izkušnjah udeležencev. Pri tem upošteva:

- » obseg ur, ki je manjši od programa redne OŠ,
- » strnjen obseg tem in skupin ciljev,
- » položaj in ugotovljene izobraževalne potrebe v osebem izobraževalnem načrtu udeležencev.

V ta namen v učnem procesu uporablja različne izvedbene modele (v živo, na daljavo ali kombinirano, sočasno, asinhrono, učenje s pomočjo ogleda posnetkov itd.) in raznolike didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi udeležencem izobraževanja omogoča aktivno sodelovanje pri učnih urah in tudi uspešno samostojno učenje. Izbira jih preišli, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne, poklicne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega udeleženca, učne skupine ali oddelka. Ob tem udeležencem izobraževanja daje najrazličnejše oblike učne podpore, npr. možnost pogovornih ur v živo ali na daljavo, možnost dodatne strokovne pomoči v sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci, ki to prispeva k uspešnosti udeleženca.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja spoštljivo in varno ozračje v učni skupini: medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj poklicnih interesov, različnih potencialov in morebitnih talentov;
- » udeležence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje (starosti in izkušnjam udeležencev primerno) in organizira samostojno učenje (individualno, v dvojicah, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » udeležencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » v učnem procesu prepoznava in upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe udeležencev;
- » udeležencem postavlja ustrezno zahtevne in relevantne učne izzive (npr. glede na delo, ki ga opravljajo) in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri udeležencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » učni proces prilagaja ugotovitvam sprotnega spremljanja in preverjanja dosežkov udeležencev;

- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji (npr. modularni pristop);
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta udeležencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje znanja/zmožnosti ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medsebojnega učenja in povratne informacije med udeleženci,
- » namena in poteka ocenjevanja znanja.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo udeležence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju, reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Glede na potencialne potrebe in motivacijo udeležencev smiselno načrtuje učne dejavnosti za razvijanje ustvarjalnosti, inovativnosti, kritičnega mišljenja in drugih prečnih veščin. Učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe udeležencev, opredeljene v osebni izobraževalni načrtu (OIN), v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju samostojnega in domačega dela udeležencev in njihovega dela na daljavo, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za osmišljanje izobraževanja, predvsem pa za razvijanje interesov in potencialov udeležencev ter njihovih talentov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost udeležencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, udeležencev z učnimi težavami, priseljencev ter udeležencev iz manj spodbudnega socialnega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki udeležencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v osebnih izobraževalnih načrtih načrtovane prilagoditve učnega procesa za udeležence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja udeležencev skozi celotni učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja udeleženca na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj načrtuje učni proces v skladu z osebnim izobraževalnim načrtom udeleženca, na temelju katerega kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega udeleženca, mu daje kakovostne povratne informacije in ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja njegov napredek. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na podlagi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na poklicni interes, zmožnosti in potrebe posameznih udeležencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti učnega procesa, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako udeleženec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja udeleženca, k doseganju ciljev na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje življenjskih problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;

- » je naravnano na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira udeleženčevo razumevanje učnih vsebin ter predlaga rešitve za odpravljanje vzrokov za nerazumevanje in napačne predstave;
- » udeleženca spodbuja k premislekom o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost in uspešnost sodelujočih po načelih kritičnega prijateljstva;
- » udeležencu sproti daje kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve in konkretne napotke za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj omogoči udeležencu, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je udeleženec spoznal v procesu učenja. Pri tem si prizadeva zagotoviti optimalne pogoje za izkazovanje znanja, tako da upošteva potrebe udeleženca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve, opredeljene v osebni izobraževalni načrtu.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin, zajetih v ciljnih učnega načrta, jih pa pri udeležencu sistematično spodbuja, razvija, spremlja ter mu o njih daje povratno informacijo.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi in pojasni udeležencu. Če udeleženec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi udeleženec izkaže svoje znanje. Izdelki in dejavnosti, ki jih učitelj ocenjuje naj bodo povezani z interesi in življenjskim kontekstom udeleženca. To pomeni, da si udeleženec lahko izbere tematiko izdelka ali dejavnosti skozi katero bo izkazoval svoje znanje in spretnosti.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Poučevanje in učenje pri predmetu družba (doseganje ciljev predmeta)

Učitelj pri predmetu družba uravnoteženo poučuje vse tri teme (skupnosti, čas in prostor), katerih cilji naj se med seboj smiselno prepletajo in povezujejo. Pri poučevanju izhaja iz predznanja udeležencev, njihovih zmožnosti in interesov.

Didaktične strategije in metode se v učnem procesu kombinirajo in smiselno izmenjujejo. Učitelj kombinira npr. izkustveno, projektno, problemsko učenje, učenje z raziskovanjem, avtentični pouk, pouk na prostem oz. terenu. Z metodami izkustvenega učenja, kot so simulacije, igre vlog in socialne igre, učitelj pri udeležencih spodbuja izražanje, razumevanje medčloveških odnosov, razvijanje socialnih veščin, zavedanja in nadziranje čustev.

Učenje z raziskovanjem/odkrivanjem je pristop, ki omogoča udeležencem aktivno vlogo pri pouku in poteka od načrtovanja, izvajanja raziskave do povzemanja ugotovitev. Pri družbi učitelj izvaja raziskave (statistične raziskave) in učenje z raziskovanjem/odkrivanjem (zgodovinsko raziskovanje), ki temelji na vprašanjih, na podlagi katerih udeleženci postopoma nadgradijo svoje znanje. Prvine učenja z raziskovanjem/odkrivanjem vključujejo tudi terensko delo. Metode terenskega dela so opazovanje, skiciranje, kartiranje, anketiranje, fotodokumentiranje, odkrivanje. Udeleženci postavljajo hipoteze oziroma domneve z namenom, da na podlagi zbranih informacij iz različnih virov (dokazov) domnevajo, npr. kaj se je zgodilo, kakšne spremembe so doživeli, kakšne gospodarske dejavnosti so se odvijale, kakšno je bilo življenje ljudi itd. Domneve se naučijo potrditi z zbranimi dokazi (Zakaj tako misliš?). Posebna pozornost je namenjena razvijanju veščine dela z (zgodovinskimi) viri.

Učitelj organizira dejavnosti, ki dajo udeležencem priložnosti, da zastavljajo vprašanja, raziskujejo svoje okolje, uporabljajo razne vire, izražajo in delijo svoje znanje in izkušnje ter zamisli. Pomembna je tudi premišljena izbira in uporaba didaktično ustreznih gradiv in pripomočkov ter izbranih oblik dela (delo v parih, homogenih in heterogenih skupinah različnih velikosti).

Učitelj diferencira in individualizira pouk s prilagajanjem učnih dejavnosti, učnega gradiva in pripomočkov različnim skupinam udeležencev glede na predznanje, napredek, zmožnosti in druge posebnosti.

Učiteljevo smiselno **medpredmetno povezovanje** znanja na ravni vsebin (npr. naravne značilnosti pokrajine se lahko poveže s snovmi v naravi, oz. vodo, zrakom pri naravoslovju in tehniki), na ravni procesnih znanj (npr. delo z viri) in konceptualni ravni (npr. razumevanje pojmov), omogoča udeležencem celostno učenje ter posledično večjo povezljivost in trajnost znanja. Povezovanje različnih tem znotraj predmeta učitelj doseže z obravnavanjem življenjskih situacij z družbenega, časovnega in prostorskega vidika.

Skupni cilji

Skupni cilji predstavljajo znanja, ki jih prinašajo izzivi sodobnega življenja v skupnostih in so smiselno umeščeni v predmetne cilje.

Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

Skupne cilje področja **Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost** učitelj uresničuje v vseh fazah učnega procesa tako, da skrbi za razvoj strokovne terminologije predmeta ^{SC}(1.1.2.1) in razvoj besedišča pri predmetu (pravilno poimenovanje je ključnega pomena tudi za oblikovanje pojmovne mape) ^{SC}(1.1.2.2). Učitelj skrbi, da udeleženci berejo ^{SC}(1.1.4.1) družboslovne vsebine iz različnih virov in s tem razvijajo razumevanje in vrednotenje prebranega. V načinih poučevanja učitelj ustvari pogoje, v katerih udeleženci lahko usvajajo načela spoštljive komunikacije in načinov reševanja nesoglasij ^{SC}(1.1.5.1), sodelovanja z drugimi v skupnosti in za skupnost ^{SC}(1.2.3.1), ^{SC}(1.1.3.2), sodelujejo v razpravi o občutljivih temah ^{SC}(1.2.2.1), ^{SC}(1.2.2.2), v različnih situacijah prepoznavajo priložnosti za aktivno vključevanje v družbo, tj. aktivno državljanstvo ^{SC}(1.2.5.1). Udeleženci pri predmetu družba raziskujejo naravno in kulturno dediščino Slovenije ^{SC}(1.3.1.1), ^{SC}(1.3.2.1) ter oblikujejo spoštljiv odnos do nje.

Skupne cilje področja **Trajnostni razvoj** učitelj uresničuje pri udeležencih z razvijanjem razumevanja, da živijo v svetu, ki je tako družbeni kot naravni, pri čemer daje poudarek skrbi za okolje. Pri tem gre za poglobljanje razumevanja sobivanja in pomena ohranjanja okolja ter oblikovanja odgovornega in spoštljivega odnosa do njega ^{SC}(2.1.3.1), za raziskovanje in kritično vrednotenje naravnih in družbenih značilnosti v okolju ter vplivov človeka na okolje ^{SC}(2.2.2.1), ^{SC}(2.4.3.1), ^{SC}(2.2.1.2).

Digitalna kompetentnost

Digitalno kompetentnost učitelj razvija pri pouku družbe tako, da udeleženci raziskujejo, življenje in delo v lokalni skupnosti tudi z uporabo digitalnih orodij in portalov ^{SC}(4.2.3.1), zbirajo različne podatke, jih urejajo, prikazujejo in predstavljajo na različne načine (grafi, preglednice, miselni vzorci, posnetki). Udeleženci spoznavajo in uporabljajo različne vrste zgodovinskih in geografskih virov za iskanje ustreznih podatkov/informacij ter se zavedajo vrednosti primarnih virov (originalov) v primerjavi s ponaredki, pri čemer spoznavajo avtorske pravice in licence ^{SC}(4.3.3.1). Udeleženci varno in odgovorno uporabljajo digitalna orodja, razpravljajo o posledicah (ne)sposloštljive komunikacije in spletnega nasilja (ustrahovanje), pri čemer skrbijo za uravnoteženo uporabo tehnologije ^{SC}(4.4.3.1), ^{SC}(4.2.1.1).

Podjetnost

Podjetnost udeleženci razvijajo, če imajo priložnosti reševati avtentične izzive ^{SC}(5.1.1.1), pri čemer učitelj načrtuje dejavnosti, ki jim omogočajo razvoj podjetnostne kompetence. Dejavnosti temeljijo na ustvarjanju priložnosti za reševanje realnih problemov, sodelovanju in ustvarjalnem razmišljanju. Pri pouku udeleženci razvijajo zavedanje o svojih interesih in (poklicnih) željah ^{SC}(5.1.3.1), s čimer oblikujejo vizijo prihodnosti. Uporabljajo učinkovite strategije komuniciranja in sodelovanja z drugimi, ki vključujejo večšine poslušanja, odločanja, ubeseditve lastnih misli, prepoznavanje in obvladovanje čustev, konstruktivno reševanje nesoglasij, bonton ter timsko

delo **SC** (5.2.4.3), s čimer razvijejo spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje in vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov. Udeleženci se aktivno vključujejo v razprave o aktualnih dogodkih in družbenih vprašanjih, v katerih s sodelovanjem v skupinah **SC** (5.3.4.1) **SC** (5.2.2.1), prepoznajo izzive **SC** (5.1.1.1) in se osredotočajo na proces njihovega reševanja.

Zdravje in dobrobit

Udeleženci pri pouku razvijajo zavedanje o svojih interesih ter (poklicnih) željah **SC** (3.1.3.1), s čimer prepoznajo lastne interese, lastnosti ter v skladu z njimi načrtujejo kratkoročne in dolgoročne cilje. Udeleženci razvijajo veščine za prepoznavanje in obvladovanje čustev, jih znajo izkazovati na družbeno sprejemljiv način **SC** (3.3.4.3) in s tem uravnavajo lastno vedenje in ozaveščajo lastno doživljanje v odnosih z drugimi. Udeleženci uporabljajo učinkovite strategije komuniciranja in sodelovanja z drugimi, ki vključujejo veščine poslušanja, odločanja, ubeseditve lastnih misli, bonton, konstruktivno reševanje nesoglasij med ljudmi **SC** (3.3.1.1) ter timsko delo **SC** (3.3.3.1), s čimer razvijajo konstruktivno sodelovanje in uravnavajo lastno vedenje **SC** (3.3.4.3). Z aktivnimi poučevalnimi oblikami in prekinjanjem dolgotrajnega sedenja s kratkimi dejavnostmi ali aktivnimi odmori učitelj skrbi za telesno dobrobit **SC** (3.2.1.3) **SC** (3.2.1.4) udeležencev.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SKUPNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Namen teme je spodbujanje identifikacije z različnimi skupnostmi in razumevanje pomena skupnosti – od družine, lokalnega okolja do Republike Slovenije in Evropske unije. Udeleženci raziskujejo različne vidike skupnosti, vključno s tem, kako so organizirane in kako delujejo. Spoznavajo pravila, pravice in dolžnosti ter kot posamezniki razvijajo pozitiven, strpen, spoštljiv in odgovoren odnos do sebe in drugih.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temi so zajeti cilji in vsebine, ki predvsem s sociološkega vidika razširjajo znanja o različnih okoljih, širši družbi v interakcijah ter soodvisnostih. Posebna pozornost je namenjena razvoju sociokognitivnih (npr. razumevanje socialnih situacij) in socialnih spretnosti (npr. sodelovanje), vključno s samouravnavanjem čustev, razumevanjem in spoštovanjem različnosti, skrbjo zase in druge. Udeleženci se učijo izražati mnenja na spoštljiv način, samostojno odločati, prevzemati odgovornost ter razvijati navade, ki prispevajo h kakovostnemu in aktivnemu življenju posameznika v skupnosti. Spodbuja se logično in kritično mišljenje: z zastavljanjem problemskih vprašanj, vključevanjem dokaznega gradiva, razlago pojmov in povezav med njimi ter reševanjem problemov in analiziranjem podatkov. Udeleženci ozaveščajo stališča do dogodkov v skupnosti, osebne vrednote ter razvijajo razumevanje različnosti in kompleksnosti sodobnega sveta. Pri uresničevanju ciljev učitelj ustvarja varno, spodbudno in vključujoče učno okolje, ki omogoča aktivno, spoštljivo in odgovorno delovanje, sodelovanje in medsebojne interakcije.

POSAMEZNIK IN SOBIVANJE V SKUPNOSTI

CILJI

Udeleženec:

O: razvija zavedanje o svojih interesih in (poklicnih) željah;

SC (5.1.3.1 | 3.1.3.1)

O: uporablja učinkovite strategije komuniciranja in sodelovanja z drugimi, kar vključuje veščine poslušanja, odločanja, ubeseditev lastnih misli, upoštevanje bontona, prepoznavanje in obvladovanje čustev, konstruktivno reševanje nesoglasij med ljudmi ter timsko delo;

SC (5.2.4.3 | 3.3.3.2 | 2.1.2.1 | 1.1.5.1)

○: razvija razumevanje posledic nasilja, konfliktov, stereotipov in predsodkov ter se odziva na družbeno sprejemljiv način;

SC (3.3.4.3 | 3.3.1.1 | 1.1.5.1)

○: prepoznava različnosti med ljudmi v skupnosti, različne družbene vloge in različne načine združevanja ljudi;

SC (5.2.4.3 | 3.3.4.3 | 2.1.2.1)

○: razlaga pomen in oblike povezovanja, sodelovanja in medsebojne pomoči med ljudmi (družina, prijatelji, društva, humanitarne organizacije, prostovoljstvo in druge skupnosti);

SC (3.1.3.2)

○: spoznava pomen pravic, dolžnosti, odgovornosti, skrbi za lastno varnost (tudi v spletnem okolju);

SC (4.4.1.1 | 4.4.3.1 | 3.1.5.1)

I: *razvija kritično razmišljanje o občutljivih temah, ki delijo mnenja v družbi;*

SC (1.2.2.1)

○: razpravlja o nekaterih aktualnih dogodkih in družbenih vprašanjih (npr.: brezposelnost, revščina, vpliv medijev, potrošništvo) in razmišlja o rešitvah.

SC (3.3.4.1 | 2.2.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » predstavi svoje interese ter pojasni svoje (poklicne) želje;
- » **utemelji pomen strpnosti in odgovornosti (do sebe in drugih, do obveznosti);**
- » **opiše različne načine združevanja ljudi v skupnosti** in vrednoti primere spoštovanja, sodelovanja in medsebojne pomoči;
- » **opiše primere pravic in dolžnosti in razloži, zakaj je njihovo spoštovanje v družbi pomembno;**
- » predstavi načine, kako lahko poskrbi za lastno varnost v vsakdanjem življenju, tudi v spletnem okolju;
- » opiše in vrednoti načine za mirno reševanje nesoglasij med ljudmi.

TERMINI

- poklic ○ pravica ○ dolžnost ○ odgovornost ○ strpnost ○ sodelovanje ○ prostovoljstvo
- medsebojna pomoč ○ solidarnost ○ nesoglasje ○ konflikt ○ nasilje ○ vrednote ○ varnost
- nenasilna komunikacija ○ bonton

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ob vsakodnevnih dejavnostih se udeleženci soočajo z izzivi pri graditvi odnosov v skupnosti. O teh izzivih se pogovarjajo (opišejo svoje doživljanje, priložnosti za vzpostavitev odnosov, razreševanje konfliktov itd.), jih analizirajo ob simulacijah in igrah vlog, spoznavajo uspešne vzorce in strategije komuniciranja. Učitelj izbira socialne in druge igre, ki udeležencem pomagajo krepiti čustveno in socialno pismenost. V skupini se udeleženci učijo, kako sprejemati sebe in druge, kako konstruktivno komunicirati in se odkrito izražati, kako razumeti svoja čustva, in to, kar vpliva nanje, kako prevzemati odgovornost, kako razvijati realen pogled na različne življenjske okoliščine in kako konstruktivno reševati težave in se zavzemati za vrednote. Učitelj načrtuje tudi dejavnosti za obvladovanje čustev in agresivnih izbruhov, za ustrezno reševanje težav in konfliktov, tutorstvo, medgeneracijsko mreženje, dobrodelne akcije, mediacije.

Udeleženci se navajajo na **jasno in razločno izražanje svojih misli** (komunikacijska veščina) z navajanjem primerov in razlogov. Učitelj spodbuja medsebojno izmenjavo pogledov oz. stališč, ki pripomorejo k sproščenemu vzdušju v skupini.

Udeleženci usvajajo skozi dejavnosti skupne cilje s področja **zdravja in dobrobiti** na način, da ohranjajo pozitivno miselno naravnost, optimizem, radovednost in dobre medsebojne odnose ter na način, da razvijajo prosocialno vedenje, večperspektivnost, ^{SC}(3.3.3.1), ^{SC}(3.3.1.2), ^{SC}(3.1.3.2) ter skrb za ohranjanje svojega zdravja in zdravja drugih ^{SC}(3.2.4.1), ^{SC}(3.2.4.2).

Udeleženci usvajajo tudi cilje s področja **digitalne kompetentnosti** na način, da delujejo samozaščitno: svoje naprave zaščitijo z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, ne puščajo jih brez nadzora v javnih prostorih idr. ^{SC}(4.4.1.1) in digitalno tehnologijo uporabljajo tako, da ne postanejo digitalno zasvojeni (uravnateženo) ^{SC}(4.4.3.1). V konkretnih primerih npr. svojih osebnih podatkov ne delijo po spletu, na spletno nasilje se ustrezno odzovejo. Prepoznajo spletno ustrahovanje in se izogibajo negativnim vplivom digitalnih medijev.

S področja **jezik, državljanstvo, kultura in umetnost** učitelj sledi cilju ^{SC}(1.1.5.1) na način, da udeleženci razvijajo lastne sporazumevalne zmožnosti v nenasilni komunikaciji in digitalno kompetentnost.

Na področju **podjetnosti** učitelj usmeri dejavnosti na uresničevanje ciljev tako, da udeleženci oblikujejo vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj nameravajo početi v prihodnosti, kakšni želijo postati in kakšno skupnost želijo sooblikovati ^{SC}(5.1.3.1) ter razvijejo spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov ^{SC}(5.2.4.3).

Učitelj podpira kulturo kakovostnih odnosov ^{SC}(3.3.3.2) s pogovori o tem in z oblikami dela, ki spodbujajo sodelovanje (namesto izključevanja), solidarnost (namesto konfliktnosti), vzajemno čustveno podporo (namesto ignoriranja), različne vrste in stopnje druženja, od trenutne enosmerne pomoči in dvosmernega sodelovanja do vzajemnega in zaupnega odnosa ter avtonomne soodvisnosti in prosocialnosti ^{SC}(3.3.5.1). Učitelj pri udeležencih krepi občutek lastne vrednosti (občutek, ki temelji na presoji samega sebe) in vključuje zaupanje v lastne zmožnosti.

Priporočena strategija je izkustveno učenje, ki povezuje neposredno izkušnjo (doživljanje), opazovanje, spoznavanje in ravnanje.

Udeleženci ob ogledu filmov, fotografij, branju novic in člankov ali v pogovoru v skupinah ugotavljajo, da so ljudje različni po starosti, veri, spolni usmerjenosti, etnični pripadnosti, družbenoekonomskem statusu, in da v družbi obstajajo družbene, kulturne razlike idr. Udeleženci opisujejo svoje situacije in razlagajo vzroke, zakaj so se povezali z neko skupino (npr. gasilsko društvo), in s tem krepijo družbeno odgovornost ^{SC} (3.3.5.3). V razredu se izvede simulacija ustanovitve društev ali klubov, pri čemer se izhaja iz interesov udeležencev (npr. ljubitelji nogometa). V tej simulaciji naj udeleženci začutijo, da vsaka skupnost potrebuje pravila, vodenje in načrt.

Ob situacijah iz vsakdanjega življenja in situacijah, o katerih udeleženci slišijo v medijih, učitelj organizira pogovore in skupinske razprave o pomenu spoštljivega in podpornega sodelovanja ter vključevanja (do starejših, mlajših, različnih kultur). Pri pogovoru o solidarnosti (ki pomeni trdno vez med ljudmi ali med skupnostmi in je osnova za delovanje družbe, je odgovornost drug za drugega, delovanje v blagor in zaščito drugega), lahko učitelj izhaja iz izkušenj udeležencev (npr. poplave, požari).

Republika Slovenija se povezuje v širše politične skupnosti, je članica Evropske unije, Sveta Evrope idr. V teh okvirih državljanski status določajo človekove pravice in dolžnosti kot sistem temeljnih vrednot, ki so skupne za vse državljane in vzpostavljajo osnove družbenih norm in državljanske etike. Zato državljanstvo zahteva poznavanje, razumevanje in privzetje teh temeljnih pravic in dolžnosti, vrednot in norm.

Sodelovanje posameznika v pogovorih o občutljivih (kontroverznih) temah. Svet Evrope (2020) je občutljive ali kontroverzne teme opredelil *kot teme, ki zbujejo močna čustva in delijo mnenja v skupnostih in družbi. Običajno vključujejo: sporne izjave; nasprotujoče si vrednote in prepričanja; med seboj nasprotujoča si in tekmujoča dejstva; polarizirana stališča; nasprotja interesov; močna čustva; sumničavost in pomanjkanje zaupanja; podcenjevanje drugega*. Metoda dela je pogovor, pri čemer ima učiteljevo vodenje pogovora ključno vlogo. Pogovor razvija tudi zmožnost sodelovanja v demokratičnih procesih sporazumevanja in reševanja problemov ter s tem uspešnega sobivanja v demokratični družbi. Učitelj lahko v pogovor vključi tudi situacije, v katerih se ljudje počutijo osamljene, nerazumljene in zapuščene, pri čemer izkazuje empatijo in spoštljivo podporo ^{SC} (3.3.4.1) ^{SC} (3.3.2.1).

Temeljna vodila pri usmerjanju pogovora naj bodo:

- » ugotoviti, kaj udeleženci že vedo o temi in kako so izvedeli zanjo;
- » sporočilo udeležencem, da učitelj ve, da je dogajanje zmedeno in zapleteno;
- » sporočilo udeležencem, da je pogovor o temi zelen;
- » udeleženci naj izrazijo svoja lastna mnenja.

Udeleženci naj imajo priložnost razpravljati o nekaterih družbenih vprašanjih (brezposelnost, revščina, vpliv medijev) in razmišljati o možnih rešitvah ter o pomenu strpnosti (okrogla miza). Z

analiziranjem medijskih vsebin lahko prepoznavajo pristranskosti, iščejo dodatne informacije in oblikujejo lastna mnenja. V igri vlog se lahko postavijo v vloge različnih akterjev v družbi in rešujejo konkretne družbene probleme. Družbena vprašanja učitelj aktualizira glede na trenutno dogajanje v družbi.

ORGANIZIRANOST V SKUPNOSTI

CILJI

Udeleženec:

- : ob primerih razlikuje med zasebno in javno lastnino ter izraža skrb zanju;
- : spozna vlogo in organiziranost lokalne skupnosti/občine ter razume pomen sodelovanja v njej;
- SC (3.3.3.2 | 3.3.3.1 | 1.2.3.1)
- : spozna organiziranost Republike Slovenije (vlada, predsednik), pomen glavnega mesta ter državnih simbolov (zastava, grb, himna);
- I: *ozavešča pomen državnih in drugih praznikov in jih doživlja kot del kulturne in državljske identitete;*
- : spozna primere povezanosti Slovenije z Evropsko unijo in svetom (denar, komunikacijske povezave, izmenjava dobrin);
- : razvija razumevanje vzrokov in posledic selitev prebivalcev ter prepozna izzive, s katerimi se soočajo priseljenci;
- SC (3.3.1.2 | 3.3.4.1)
- : sprejema različnost prebivalstva Republike Slovenije (narodne manjšine, skupnosti, priseljenci) ter spozna življenje Slovencev zunaj državnih meja.
- SC (3.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » na primerih vrednoti odgovorno ravnanje z zasebno in javno lastnino;
- » pozna organiziranost Republike Slovenije (vlada, predsednik), pomen glavnega mesta ter državnih simbolov (zastava, grb, himna);
- » ob primeru predstavi povezanost Republike Slovenije z drugimi državami v EU in po svetu;
- » pojasni vzroke in posledice selitev prebivalcev ob primerih iz domačega ali širšega okolja.

TERMINI

- lastnina   ○ lokalna skupnost   ○ Republika Slovenija   ○ predsednik   ○ vlada   ○ Evropska unija
- narodna manjšina   ○ selitev   ○ priseljenc   ○ izseljenec

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri uresničevanju ciljev učitelj ustvarja učno okolje, ki omogoča sodelovanje udeležencev, upošteva njihove interese, posebnosti okolja, v katerem živijo, in aktualne dogodke. V povezavi z razumevanjem aktivnega državljanstva naj imajo udeleženci možnost sodelovati pri odločanju oziroma vplivanju na odločitve, ki se sprejemajo v družbenem prostoru, ter pri tem sooblikujejo in vplivajo na javne teme, ki zadevajo različne ciljne skupine. Posledično s tem krepijo demokratično delovanje in zagotavljajo vključenost posameznikov v družbo.

Učitelj se osredotoča na vlogo in ureditev lokalne skupnosti in Republike Slovenije. V simulaciji z igro vlog udeleženci lahko spoznavajo delovanje krajevne skupnosti ali občinske uprave, pišejo pobude za spremembe in izboljšanje življenja v lokalni skupnosti (predhodno opazujejo in raziskujejo okolje). Uporabljajo portale za udejstvovanje v skupnosti ^{SC} (4.2.3.1). Učitelj lahko organizira volitve predsednika v okviru razredne skupnosti. Ob tem imajo udeleženci možnost spoznavati temeljne zakonitosti demokratične družbe (volitve, predsednik in njegova vloga). Dejavnosti morajo potekati z aktivnim sodelovanjem udeležencev in ne smejo biti usmerjene samo v učenje definicij. Udeleženci naj imajo priložnost sodelovati pri različnih projektih, pri čemer imajo priložnost sprejemati demokratične odločitve (npr. volitve predsednika razreda, izbira lokacije izleta, odločitev glede prostovoljne akcije).

Republika Slovenija se povezuje v širše politične skupnosti, je članica Evropske unije, Sveta Evrope idr. V teh okvirih državljanski status določajo človekove pravice in dolžnosti kot sistem temeljnih vrednot, ki so skupne za vse državljane, in osnova družbenih norm in državljanske etike ^{SC} (1.2.1.1). Zato državljanstvo zahteva poznavanje, razumevanje in privzetje teh temeljnih pravic in dolžnosti, vrednot in norm. Cilj učitelj smiselno poveže z zgodovinskim vidikom (npr. z zgodbami o povezovanju ljudi v skupnosti v času prazgodovine in pomen ognja). Z demokratično ureditvijo v Republiki Sloveniji in Evropski uniji, gospodarsko ureditvijo ter človekovimi pravicami se udeleženci podrobneje ukvarjajo kasneje, zato je pri predmetu družba treba poskrbeti za razumevanje temeljnih pojmov in odnosov med njimi: lokalna skupnost, država, EU. Učitelj lahko v poučevanje vključi navdihujoče citate, zgodbe in anekdote, slikovite predstavitve, kratke videe, izkušnje, ki se vtisnejo v spomin, in vprašanja, ki vzbudijo vedoželjnost in osmislijo nadaljnje učenje in spodbudijo vključenost vseh udeležencev.

Spoznavanje Evrope in drugih delov sveta naj poteka priložnostno, ob temah, pri katerih je smiselno pogledati čez meje, in ob aktualnih dogodkih, ki jih čim pogosteje lociramo na globusu in zemljevidih.

OPIS TEME

Tema čas se nanaša na spoznavanje življenja ljudi v preteklosti domače pokrajine ter na ozemlju današnje Slovenije. Udeleženci spoznavajo vsebine, ki se navezujejo na neponovljivost, cikličnost, kumulativnost, istočasnost, relativnost in kronologijo. Namen teme je spodbujanje zanimanja udeležencev za preteklost ter razvijanje razumevanja življenja, dela in miselnosti v preteklosti. Ob virih primerjajo in vrednotijo življenje skozi čas ter ob tem oblikujejo spoštljiv odnos do ohranjanja naravne in kulturne dediščine ter preteklosti. Dogodke bližnje in daljne preteklosti umeščajo v zgodovinska obdobja in jih predstavljajo na časovnem traku.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Udeleženci lahko odkrivajo/raziskujejo preteklost svojih prednikov, znane osebnosti domačega kraja, preteklost rodbin v domačem kraju (pomen priimkov), življenje ljudi nekoč (delo, druženje, oblačila, prehrana, šolanje). Spoznavajo zgodovinski razvoj gospodarskih, kulturnih in drugih sprememb (pojav elektrike, telekomunikacij, tiska, razvoj šolstva), preteklost in sedanost domače pokrajine ter ozemlja današnje Slovenije ob tem si lahko ogledajo različne vire, naravne in kulturne znamenitosti in obiščejo muzej.

PRETEKLOST SLOVENIJE

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava preteklost (dogodke, najdbe) v domači pokrajini in na slovenskem območju;
- : spoznava temeljne značilnosti zgodovinskih obdobj (prazgodovina, stari vek, srednji vek, novi vek, sodobnost), s poudarkom na ozemlju današnje Slovenije ter jih kronološko uredi;
- : ob vzročno-posledičnem razmišljanju spoznava zgodovinski razvoj (na izbrano temo) in vrednoti gospodarske, kulturne in druge spremembe skozi čas;
- SC (2.2.1.1 | 4.1.2.1)
- : s pomočjo različnih virov odkriva/spoznava zgodovinske mejnike pri nastanku slovenske države.
- SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » prikaže časovno sosledje pomembnejših dogodkov in najdb;
- » opiše, kako se je spreminjalo življenje skozi zgodovinska obdobja v pravilnem časovnem zaporedju (prazgodovina, stari, srednji, novi vek, sodobnost), s poudarkom na slovenskih tleh;
- » uredi pomembne mejnike nastanka slovenske države v časovno sosledje in pojasni okoliščine nastanka slovenske države.

TERMINI

- zgodovinar ◦ časovni trak ◦ desetletje ◦ stoletje ◦ tisočletje ◦ arheološka najdba
- pokrajinski muzej ◦ zgodovinski vir ◦ prazgodovina ◦ stari vek ◦ srednji vek ◦ novi vek
- sodobnost ◦ Jugoslavija ◦ plebiscit ◦ osamosvojitvev ◦ Republika Slovenija ◦ Evropska unija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženci lahko na časovnem traku predstavijo življenje ljudi skozi čas, npr. opravljanje posameznih opravil nekoč in danes (raba pripomočkov, strojev, razvoj gospodarske panoge), druženje ljudi. Za umeščanje dogodkov v desetletje, stoletje in tisočletje lahko predstavijo preteklost svojih prednikov ali znane osebnosti domače pokrajine ali znane rodbine, pri čemer pomembne dogodke iz njihovega življenja umestijo v desetletje, stoletje in tisočletje. Z uporabo **časovnega traku** udeleženci lažje razumejo informacije, zaporedje določenih dogodkov, lažje analizirajo vzroke in posledice dogodkov ter hitreje povežejo posamezne informacije. S časovnega traku lažje sklepajo, da se neki dogodki med seboj prekrivajo (istočasnost) ter primerjajo različna zgodovinska obdobja med seboj. Pomembno je, da udeleženci poznajo sosledje zgodovinskih obdobj (prazgodovina, stari vek, srednji vek, novi vek, sodobnost). Pri poučevanju učitelj lahko uporablja različne vrste časovnih trakov.

Pri temi čas učitelj uporablja **zgodovinske vire**, ki so opredeljeni kot sledi človekovega življenja in delovanja v preteklosti (Brodnik, 2011). Udeleženci naj spoznajo tako primarne kot sekundarne vire (npr. ob obisku muzeja). Primarni viri izvirajo od očividcev in so: pogovori o spominih s predniki (starši, stari starši, znane osebnosti), originalni predmeti (orodje, oblačila, pohištvo, hrana), fotografije (znanega avtorja), stavbe, ankete. Sekundarni viri so pisani na temelju poznavanja preteklosti: literatura (z zgodovinskim ozadjem), ustno izročilo, miti, pripovedke, pripovedi, kronike (šolska kronika), biografije, letaki, zloženke, reklame, časopisni članki, politične publikacije, videoposnetki, dokumentarne TV-oddaje itd.

Kot sekundarne vire lahko učitelj vključuje tudi vsebine spletnih strani, npr. National Geographic (<https://www.nationalgeographic.si/>), strani muzejev (npr. <https://mgml.si/si/o-mgml/>) in drugih ustanov (npr. <https://www.ng-slo.si/si/stalna-zbirka/>), projektov (npr. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qn4rhry>) ter drugih verodostojnih portalov (npr. <https://www.obrazislovenskihpokrajinj.si/>) ^{SC} (4.1.1.1). V času vse bogatejše digitalne podpore in dostopnosti različnih informacij je treba udeležence usposobiti za iskanje verodostojnih **virov** in kritično presojo podatkov, informacij, dejstev. Učitelj lahko udeležence navaja, da prepoznajo in znajo navesti avtorje tako pisnih kot slikovnih virov v tiskanih virih in pridobljene na svetovnem spletu.

Delo z viri udeleženci spoznavajo tudi **pri drugih učnih predmetih** (slovenščina, naravoslovje in tehnika), zato naj učitelj cilje **medpredmetno povezuje**. Posebno pozornost učitelj nameni delu z različnimi vrstami besedil ter z besedili, ki vsebujejo grafe, preglednice, sezname, risbe, fotografije, zemljevide itd. ^{SC} (1.1.4.1)

Udeleženci v **zgodovinskih virih iščejo dokaze o spremembah**. Tako ob primeru originala predmeta (npr. petrolejka iz preteklosti (uporabljali predniki) udeleženci sklepajo in skušajo rešiti nalogo ali odgovoriti na vprašanja (Trškan, 2007, str. 32), kot so: natančno opiši predmet, kaj ti ta predmet pove o preteklosti, kaj lahko na podlagi tega predmeta sklepaš o preteklosti, česa vam ta predmet o preteklosti ne pove, katera vprašanja bi zastavil prednikom, da bi razumel uporabo in pomen tega predmeta v preteklosti.

Pri delu s pisnimi viri naj se vprašanja najprej nanašajo na razumevanje prebrane vsebine, preverja se razumevanje na ravni besednega razumevanja, interpretativnega in kritičnega razumevanja ter ustvarjalnega razumevanja besedila (Pečjak, 1995). Nato se na zgodovinski vir pogleda z vidikov verodostojnosti in zanesljivosti, razumevanja vira v kontekstu dokazov oziroma interpretacije zgodovine ter vrednotenja interpretacij (Tršan, 2006). Pri tem učitelj zastavi udeležencem naslednja vprašanja: kaj se lahko naučiš o preteklosti iz tega vira, kaj ti ta vir pove o ..., kateri podatek v viru se ti je zdel najbolj zanimiv, kaj si že prej vedel o tej zanimivosti, kateri podatek te je presenetil, kako je ta vir zanesljiv za zgodovinsko raziskavo itd.

Nekatere dejavnosti so usmerjene v zastavljanje vprašanj o preteklosti, da pridobijo informacije o podrobnostih in razlikah preteklosti s sedanostjo. Ob vsebini o preteklosti naj učitelj uresničuje tudi skupni cilj s področja trajnostnega razvoja ^{SC} (2.2.1.1). K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. Učitelj navaja udeležence, da na spremembe pogledajo celostno, in jih ob vprašanju vodi, da sklepajo, kaj je sprememba pozitivnega pripomogla k življenju ljudi v kraju in katere negativne posledice je pustila (vzročno-posledično sklepanje).

Pri uresničevanju ciljev s področja zgodovinskih obdobij in zgodovinskega razvoja ozemlja današnje Slovenije se učitelj osredotoči na izbrane ključne in edinstvene značilnosti posameznega obdobja. Pri tem naj bo poudarek na zgodovini vsakdanjega življenja, navadah, oblačenju, bivališčih, prehrani, transportu ipd. v preteklosti. Učitelj se naveže na ključne zgodovinske vire (materialne, pisne ali ustne), ki so oblikovali védenje o preteklosti. Udeleženci naj razumejo, da se zgodovino kot pripoved o preteklosti odkriva na podlagi interpretacije zgodovinskih virov. Udeleženci lahko spoznavajo temeljne značilnosti zgodovinskih obdobij npr.

tako, da ustvarijo časovni trak teh obdobj s ključnimi dogodki in izumi, ustvarijo igro z zgodovinsko tematiko, pripravijo projekt, v katerem predstavijo življenje ljudi v različnih zgodovinskih obdobjih.

Pri osamosvojitvi Slovenije se obravnava zgodovinski kontekst, ki je privedel do nastanka države Slovenije. Ključne mejnike v procesu slovenske osamosvojitve se obravnava predvsem v povezavi s povezanimi prazniki (plebiscit, razglasitev neodvisnosti) ali aktualnimi dogodki in procesi v družbi. Pri odkrivanju zgodovinskih mejnikov nastanka slovenske države lahko npr. raziskujejo zgodovinske osebnosti, ki so pomembno vplivale na nastanek slovenske države (npr. Primož Trubar, Valentin Vodnik).

NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

CILJI

Udeleženec:

- : se seznanja s slovensko dediščino, ki je pomembna na lokalni, nacionalni in svetovni ravni;
  - : razvija spoštljiv odnos do naravne in kulturne dediščine ter razume pomen ohranjanja za prihodnje generacije.
- SC (1.3.5.1 | 2.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » opiše primere različnih vrst dediščine slovenskega območja;
- » ob izbranem primeru utemelji razloge za ohranjanje in spoštovanje naravne in kulturne dediščine.

TERMINI

- etnolog
- znamenitost
- kulturna dediščina
- naravna dediščina

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženci spoznavajo, kaj je naravna dediščina (redki, dragoceni, znameniti naravni pojavi ali območja, ki so lahko del ekosistemov), kaj obsega (npr. jame, brezna, slapovi, izviri, jezera, obala, živali, drevesa), kakšen je njen pomen (ohranjanje vrstne pestrosti organizmov) ter razvijajo odgovoren odnos do nje (ozaveščajo, zakaj je pomembna za narod in kako lahko prispevajo k njenemu ohranjanju). Prav tako udeleženci spoznavajo in doživljajo kulturno dediščino kot odraz življenja in dela ljudi v prostoru in času. Zaobjema snovno in nesnovno dediščino (npr. stavbe, spomenike, tradicionalne obrti, običaje) in kaže na identiteto, vrednote skupnosti, naroda. Obstoječi seznam naravne in kulturne dediščine Slovenije uvršča nekatera območja, objekte in nesnovno dediščino na svetovno raven (UNESCO-va zaščita).

Naravna in kulturna dediščina v Sloveniji je raznovrstna in ponuja možnosti za raziskovanje/učenje z odkrivanjem, pri čemer je pomembno, da se udeleženci v čim večji možni meri aktivno učijo na terenu, tako da dediščino neposredno spoznavajo in doživljajo (obiščejo naravne parke, učne poti, gradove ipd.).

Raziskovanje lokalnega okolja je vir številnih dejavnosti za spoznavanje dediščine: obisk znamenitosti domačega kraja, ki jih udeleženci kasneje primerjajo z drugimi naravnimi

znamenitostmi Slovenije, izvedba intervjujev z lokalnimi prebivalci in primerjava dediščine med generacijami, raziskovanje lokalnih običajev, praznikov ali kulinarike. Udeleženci lahko usvajajo cilje še z drugimi pristopi, kot so projektno učno delo, sodelovalno učenje, problemski pouk. Pri tem lahko uporabijo različna digitalna orodja, ki ponazarjajo dediščino Slovenije, in uporabijo spletne strani, npr. za iskanje zaznamb v registru dediščine, zbirk etnološkega gradiva lokalnih muzejev, Slovenskega etnografskega muzeja in drugih spletno dostopnih podatkov (4.1.1.1).

Učitelj pri stiku z dediščino udeležence še posebej ozavešča o pomenu varovanja in ohranjanja naravne in kulturne dediščine.

Posebna skrb naj bo namenjena razvijanju odnosa do dediščine, ki se oblikuje le z neposredno izkušnjo in vplivom okolja.

Pomembno je, da udeleženci z vključevanjem in neposrednim delovanjem na temeljih preteklosti gradijo današnjo skupnost, ki ozavešča svoje posebnosti in vrednote, prepoznava vplive globalizacije ter si prizadeva reševati izzive na področju ohranjanja dediščine trajnostno in ob podpori sodobne tehnologije (zamrle stare obrti, živo izročilo izginja, naravne in druge nesreče). Učitelj lahko organizira okroglo mizo, kjer udeleženci razpravljajo o pomenu ohranjanja naravne in kulturne dediščine in predstavijo svoje argumente in poglede. Udeleženci ozaveščajo vrednost dediščine z ustvarjanjem izdelkov (pletanjem košar, izdelavo lončenih posod, rezbarij, pripravo tradicionalnih jedi) ter sodelovanjem v različnih dejavnostih in projektih (čistilne akcije, delavnice, na katerih kaj obnovijo, sodelovanje na prireditvah) (1.3.5.1).

PROSTOR

OBVEZNO

OPIS TEME

Namen teme je širiti prostorsko orientacijo od domačega kraja, domače pokrajine na Slovenijo, Evropo in svet, nadgraditi kartografske spretnosti in razvijati prostorsko razmišljanje. Ob različnih priložnostih (tudi ob aktualnih dogodkih) udeleženci uporabljajo različne zemljevide in spoznavajo geografske značilnosti domače pokrajine in naravnogeografskih pokrajin Slovenije. Skupine ciljev se med seboj prepletajo in omogočajo sistemsko (povezano) razmišljanje, ki jih usmerja pri odnosu do okolja, kar narekuje ozaveščanje o pomenu trajnostnega razvoja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj lahko glede na lokacijo bivanja udeležencev poudari določene geografske vsebine iz bližnjega okolja in udeležence usmerja v primerjavo z bolj oddaljenimi okolji/pokrajinami. Priporočeno je vključevanje terenskega dela.

PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA

CILJI

Udeleženec:

- : se na različne načine orientira (kompas/navigacijske naprave) v zaprtem prostoru in na prostem ter uporablja ustrezne izraze za smeri neba;
- : pridobiva znanja in spretnosti pri delu s satelitskimi posnetki, skicami/načrti/zemljevidi, atlasom in globusom;
- ^{SC} (4.1.1.1 | 1.1.2.2)
- : prikazuje prostorske podatke (izdelava skic, kartiranje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » bere satelitske posnetke, skice/načrte/zemljevide ter jih uporabi za orientacijo in načrtovanje poti;

- » uporabi sestavine zemljevida: legenda (tudi višinska barvna lestvica), naslov, datum, avtor, mreža, grafično merilo;
- » ob zemljevidu prebere nadmorsko višino in izračuna relativno višino med krajem in izbrano točko ali med dvema točkama na zemljevidu;
- » **pokaže geografsko lego Slovenije in sosednjih držav na različnih zemljevidih** (Evrope, sveta), **v atlasu in na globusu;**
- » **se orientira na ročnem zemljevidu Slovenije** tako, da uporablja ustrezne izraze za glavne in stranske smeri neba in **ob tem pokaže večja mesta, reke ter površinske oblike** (npr.: gorovja, hribovja, gričevja, planote, kotline, ravnine);
- » **izdela skico** bližnje okolice.

TERMINI

- orientacija ◦ glavna smer neba ◦ sever ◦ jug ◦ vzhod ◦ zahod ◦ stranska smer neba
- kompas ◦ legenda ◦ mreža ◦ kartografski simboli ◦ merilo ◦ nadmorska višina ◦ višinska barvna lestvica ◦ relativna višina ◦ površje ◦ načrt ◦ skica ◦ tloris ◦ plastnica ◦ kartiranje
- atlas ◦ globus ◦ satelitski/letalski posnetek ◦ maketa

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženci spoznavajo prostor in njegove značilnosti na različne načine: z neposrednim opazovanjem (z različnih perspektiv), določanjem smeri neba, uporabo fotografij, filmov, modelov, zemljevidov, skic ter drugih virov/pripomočkov tako v papirnati kot digitalni obliki (na terenu in v učilnici). Uporabljajo aplikacije, kot so Atlas okolja, Google Maps, Geopedia in druge, da raziskujejo svojo okolico in širše.

Dejavnosti lahko vključujejo iskanje poti do določenega kraja, merjenje razdalj med kraji in iskanje/označevanje zanimivosti. Učitelj lahko vodi udeležence po izbranem terenu (sprehod po okolici), kjer analizirajo različne referenčne točke, kot so križišča, stavbe, cerkveni zvoniki, izstopajoča drevesa. Udeleženci izbrane podrobnosti vrišejo v načrte okolice, beležijo prehojene poti in izdelajo enostavne skice. Učitelj pri opazovanju in orientaciji izkoristi naravne in družbene danosti izbrane (šolske) okolice.

Svojo prostorsko orientacijo naj udeleženci širijo tudi v dele pokrajine, ki jih manj poznajo. Uporabljajo naj metodo geografskega opazovanja (usmerjanje pozornosti na vse osnovne pokrajinske sestavine), kar je podlaga za analiziranje drugih pokrajin v Sloveniji in po svetu.

Udeleženci opredelijo lego Slovenije na zemljevidu (Evrope in sveta), v atlasu in na globusu. Urijo se v branju zemljevida Slovenije, pri čemer imenujejo in pokažejo: pet naravnogeografskih pokrajin, večja mesta (v vsaki naravnogeografski pokrajini nekaj večjih mest), nekatere reke, gorovja.

Iz podatkov o površju (relief), vodovju, gostoti naseljenosti, velikosti naselij, prometnih povezavah in drugih geografskih značilnosti lahko udeleženci sklepajo, kako ljudje živijo v teh krajih, v katera naselja se vozijo na delo, katere reke pri tem prečkajo in s čim se ukvarjajo, kar učitelj naveže na *naravnogeografske pokrajine Slovenije*.

Poudariti je treba še pridobivanje in poglobljanje pojmov (1.1.2.2), ki jih udeleženci pridobivajo izkušnjsko, ter graditev odnosa do okolja.

NARAVNOGEOGRAFSKE POKRAJINE SLOVENIJE

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava, da Slovenija leži na stičišču štirih naravnih enot Evrope (Alpe, Panonska nižina, Sredozemlje, Dinarsko gorstvo);
- : odkriva edinstvene naravne in družbene značilnosti naravnogeografskih pokrajin Slovenije s pomočjo slikovnih in kartografskih virov (alpske, predalpske, dinarskokraške, obsredozemske, obpanonske pokrajine);
 SC (1.1.4.1 | 1.1.2.2 | 4.1.1.1)
- : primerja značilnosti izbranih naselij;
- : vrednoti naravne in družbene značilnosti v okolju, pojasni vpliv človeka na okolje in razvija spoštljiv odnos do življenjskega okolja z vidika trajnostnega razvoja;
 SC (2.1.3.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2)
- : primerja prometne povezave med bližnjimi in oddaljenimi kraji ter spoznava bolj trajnostne potovalne načine;
 SC (2.3.2.1 | 2.4.3.1 | 2.3.1.2)
- : razvija razumevanje, kaj vpliva na varnost udeležencev v prometu z vidika različnih potreb ljudi (otroci, invalidi, starejši) in presoja ravnanje udeležencev v prometu.
 SC (3.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » **poimenuje in na zemljevidu pokaže naravnogeografske pokrajine Slovenije in naravne enote Evrope, ki segajo v Slovenijo;**
- » ob zemljevidu opiše naravne (površje, vodovje) in družbene (prebivalstvo, naselja, promet, gospodarstvo) značilnosti naravnogeografskih pokrajin Slovenije;
- » **primerja podobnosti in razlike med izbranimi naselji;**
- » na primerih prepozna, opiše in vrednoti vpliv človeka na spreminjanje naravnih značilnosti izbrane pokrajine;
- » **ob primerih razloži, kaj vpliva na ravnanje udeležencev v prometu.**

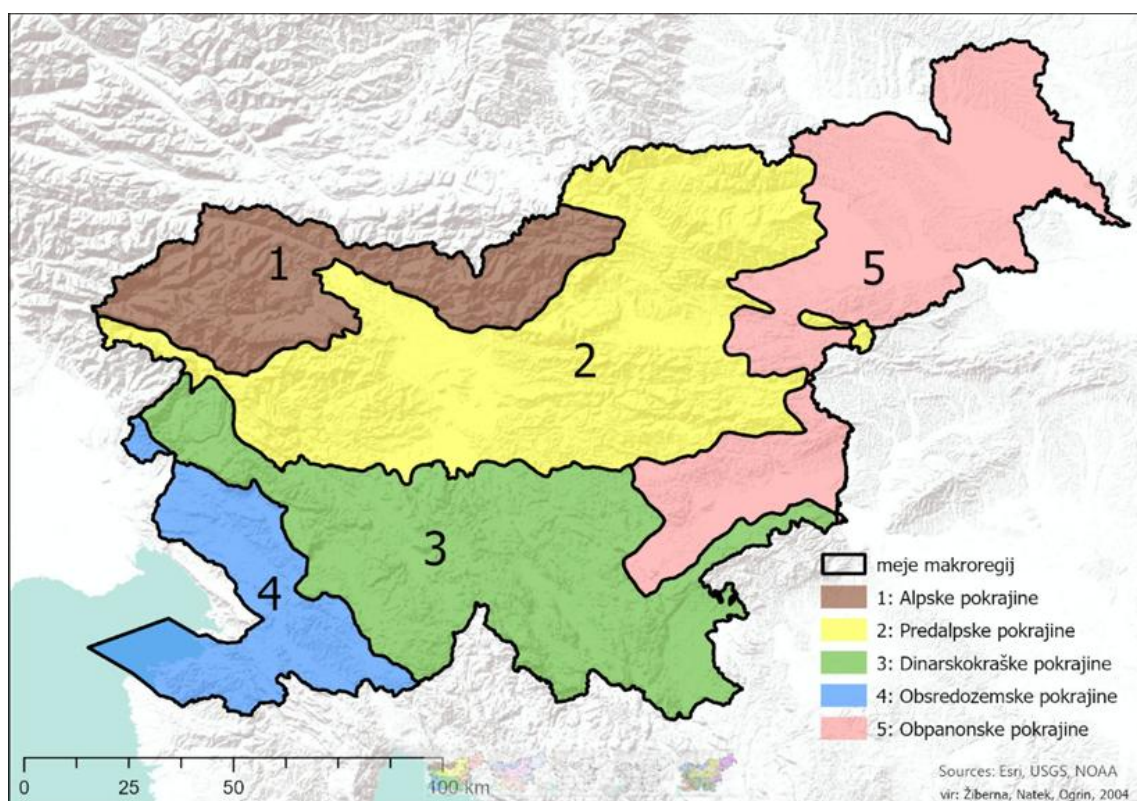
TERMINI

- naravnogeografska pokrajina Slovenije ◦ alpska pokrajina ◦ predalpska pokrajina
- dinarskokraška pokrajina ◦ obsredozemska pokrajina ◦ obpanonska pokrajina ◦ Alpe
- Dinarsko gorstvo ◦ Sredozemlje ◦ Panonska nižina ◦ površje ◦ gorovje ◦ hribovje
- gričevje ◦ planota ◦ kotlina ◦ ravnina ◦ kraška oblika ◦ vodovje ◦ prebivalstvo ◦ naselje
- promet ◦ gospodarstvo ◦ naravna značilnost ◦ družbena značilnost ◦ gozdarstvo ◦ obrt
- turizem ◦ kmetijstvo ◦ varstvo okolja

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Podlaga za regionalizacijo naravnogeografskih pokrajin Slovenije

Zemljevid 1: Naravnogeografske pokrajine Slovenije

Avtor: B. Repe. 2024

Udeleženci prepoznajo posamezne pokrajine kot del večjih enot Evrope – del Alp, Panonske nižine, Dinarskega gorovja in Sredozemlja. Osredotočijo se na naravne in družbene značilnosti večjih naravnogeografskih pokrajin in na razumevanje ter predstave pojmov (npr. za površje v alpskih pokrajinah: visoke nadmorske višine, skalnati vrhovi, ozke doline; površje dinarskokraških pokrajin: kraška polja, vrtače, jame), ne pa na poimenovanja posameznih manjših pokrajin. Udeleženci se urijo v geografskem izražanju ^{SC} (1.1.2.2).

Pri obravnavanju naravnogeografskih pokrajin Slovenije je ključno, da učitelj izhaja iz tipičnih in edinstvenih značilnosti posamezne pokrajine, se smiselno osredotoči samo na izbrane **ključne**

naravne in družbene značilnosti ter jih obravnava glede na njihovo medsebojno prepletenost in součinkovanje. V pokrajini se lahko analizira npr. površje in prometne povezave in se sklepa o njeni razvitosti. Iz vseh podatkov se sklepa, kako živijo ljudje v pokrajini in s čim se ukvarjajo. Učitelj naj presodi, katere so tiste značilnosti posamezne slovenske pokrajine, ki so zares edinstvene in jo ločujejo od drugih. To se lahko od pokrajine do pokrajine razlikuje, npr. kamnin običajno ne obravnavamo, razen pri dinarskokraških pokrajinah, pri katerih je izhodiščna značilnost kraško površje, to pa je povezano s specifičnimi značilnostmi kraških kamnin (apnenec, dolomit). Po tem principu naj učitelj kot rdečo nit obravnava posamezno pokrajino kot neko zaokroženo celoto.

Učitelj je naravnani k poučevanju o prepletenosti in součinkovanju različnih pokrajinskih elementov, to vsebino primerno obravnava ob konkretnih in reprezentativnih primerih, situacijah, pojavih in dogodkih v posamezni pokrajini. Udeleženci lahko poleg tega ustvarjajo skice, makete ali druge prikaze, na katere dodajajo različne elemente, ki nazadnje skupaj tvorijo celoto.

Zemljevid in atlas sta pri obravnavi slovenskih pokrajin nepogrešljiva. Učitelj lahko organizira različne dejavnosti, v katerih udeleženci poiščejo naravnogeografske pokrajine Slovenije na zemljevidu, označijo meje in poimenujejo pokrajine. Proučijo slikovno in pisno gradivo ali video posnetke o izbrani pokrajini ter navedejo značilne naravne in družbene elemente, jih primerjajo z drugimi pokrajinami ter ugotavljajo vzročno-posledične povezave. V razpravi ovrednotijo vpliv človekovih posegov v izbrani pokrajini (npr. turistični vplivi v Alpah, industrija v Panonski nižini) ter predlagajo rešitve za izboljšanje ipd. Učitelj lahko določeno vsebino s področja naravnogeografskih pokrajin Slovenije obravnava na terenu.

Učitelj naj spodbuja ozaveščanja aktivnega državljanstva (1.2.5.1), pri čemer se naveže na temo skupnosti.

Primeri edinstvenih naravnih značilnosti v Sloveniji (Škocjanske jame, bukovi gozdovi) in družbenih značilnosti (čipka, kurenti, Škofjeloški pasijon) naj se povežejo s skupino ciljev *naravna in kulturna dediščina* v temi *čas*.

Udeleženci razvijajo razumevanje, kaj vpliva na varnost v prometu z vidika različnih potreb ljudi (otroci, invalidi, starejši) in presojujejo ravnanja udeležencev v prometu. Pri tem učitelj upošteva tako naravne kot družbene značilnosti različnih pokrajin (npr.: hribovito, gričevnato, ravninsko površje, strnjeno naselje). S predlogi in izboljšavami lahko udeleženci veliko prispevajo k večji varnosti v prometu tudi v svojem okolju. Z raziskovanjem prometnih povezav lahko pripravijo načrt potovanja z različnih vidikov (časovnega, finančnega, interesnega, trajnostnega), pri čemer uporabijo različne vire (ustne, pisne, digitalne).

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SKUPNOSTI

POSAMEZNIK IN SOBIVANJE V SKUPNOSTI

Priporočljivi viri:

- » Ažman, T. (2008). Učenje učenja – kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja. ZRSŠ.
- » Ažman, T. idr. (2014). Učenje učenja: Primeri metod za učitelje in šole. Šola za ravnatelje.
- » Marentič-Požarnik B. (2012). Psihologija učenja in pouka. DZS.
- » Marentič-Požarnik, B., Plut-Pregelj, L. (2009). Moč učnega pogovora: poti do znanja z razumevanjem. DZS.
- » Novak, N. (2021). Kako učence razredne stopnje učiti »učiti se«? Razredni pouk, 23(3), 3–8.
- » PRAVICA je tudi dolžnost: priročnik za pomoč učiteljem pri raziskovanju otrokovih pravic za učence od 4. do 9. razreda osnovne šole. (2009). Društvo UNICEF Slovenija.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fm7md2r> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fm7md2r>)
- » Peklaj C. (2001). Sodelovalno učenje: ali kdaj več glav več ve. DZS.
- » Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S. in Gramc, J. (2019). Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zrqmbcj>
(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zrqmbcj>)

ORGANIZIRANOST V SKUPNOSTI

- » Rutar Ilc, Z. (2019). Vodenje razreda za dobro klimo in vključenost. Zavod RS za šolstvo.
- » Zbornik učnih aktivnosti: aktivno državljanstvo (2024). Zavod RS za šolstvo.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8ylhgh2> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8ylhgh2>)

ČAS

PRETEKLOST SLOVENIJE

- » Brodnik, V. (2018). Spodbujanje kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri. *Zgodovina v šoli*, 26, 1, 18-38. URN:NBN:SI:DOC-4IZ8CWG2
- » Potočnik, D. in Lah, A. (2024). Pouk zgodovine v muzeju in arhivu. *Zgodovina v šoli*. 31, 80-92. 10.59132/zvs/2023/2/80-92
- » Hartmann, E. (2021). Učiti se iz zgodovine in o njej na primarni stopnji. *Zgodovina v šoli*, 29, 1, 11-20. URN:NBN:SI:doc-XK9VM3BT

NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

- » Bogataj, J. (1998). *Smo kaj šegavi? Leto šeg in navad na Slovenskem*. Mladinska knjiga.
- » Digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem DEDI – pregledovanje naravne in kulturne dediščine v obliki besedil, fotografij, zvočnih in video zapisov ter interaktivnega zemljevida, <http://www.dedi.si/> (<http://www.dedi.si/>)
- » Fakin Bajec, J. idr. (2021). *Dediščina v akciji: poti in načini vključevanja dediščinskih praks v vzgojno-izobraževalne vsebine*. ZRC SAZU.
- » Kuret, N. (1989). *Praznično leto Slovencev I. in II.* Družina.
- » Mileusnić, Z., Ülen, N., Primc M., P. (2024). *Poučevanje kulturne dediščine. Priročnik za učitelje, 2. vzgojno-izobraževalno obdobje. Šola prenove za nove generacije in dediščino 21. stoletja*. Združenje zgodovinskih mest Slovenije.
- » Rezultati projekta Šola prenove za nove generacije. (2024). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3m64dxx> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3m64dxx>)
- » Slovenska dediščina pod zaščito UNESCO-a <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ec14uu> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ec14uu>)
- » Slovenski etnološki leksikon. (2004). Mladinska knjiga.
- » Zavod za varstvo kulturne dediščine. <http://www.zvkds.si/> (<http://www.zvkds.si/>)

PROSTOR

PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA

- » Senegačnik, J., Ogrin, D., Žiberna, I. (2013). Nova naravnogeografska členitev Slovenije na 47 pokrajin. *Geografija v šoli*, 22(2/3), 110-124. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wqpx8as> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wqpx8as>) ali <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0ftzf3m> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0ftzf3m>)

- » Umek, M. (2001). *Teoretični model kartografskega opismenjevanja v prvem triletju osnovne šole*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- » Žiberna, I., Natek, K., Ogrin, D. (2004). Naravnogeografska regionalizacija Slovenije pri pouku geografije v osnovni šoli. V. Drozg, V. (ur.), *Teorija in praksa regionalizacije Slovenije*. Univerza v Mariboru: Pedagoška fakulteta. Str. 85-90. ISBN 86-80693-82-0. [COBISS.SI-ID 13462792]

NARAVNOGEOGRAFSKE POKRAJINE SLOVENIJE

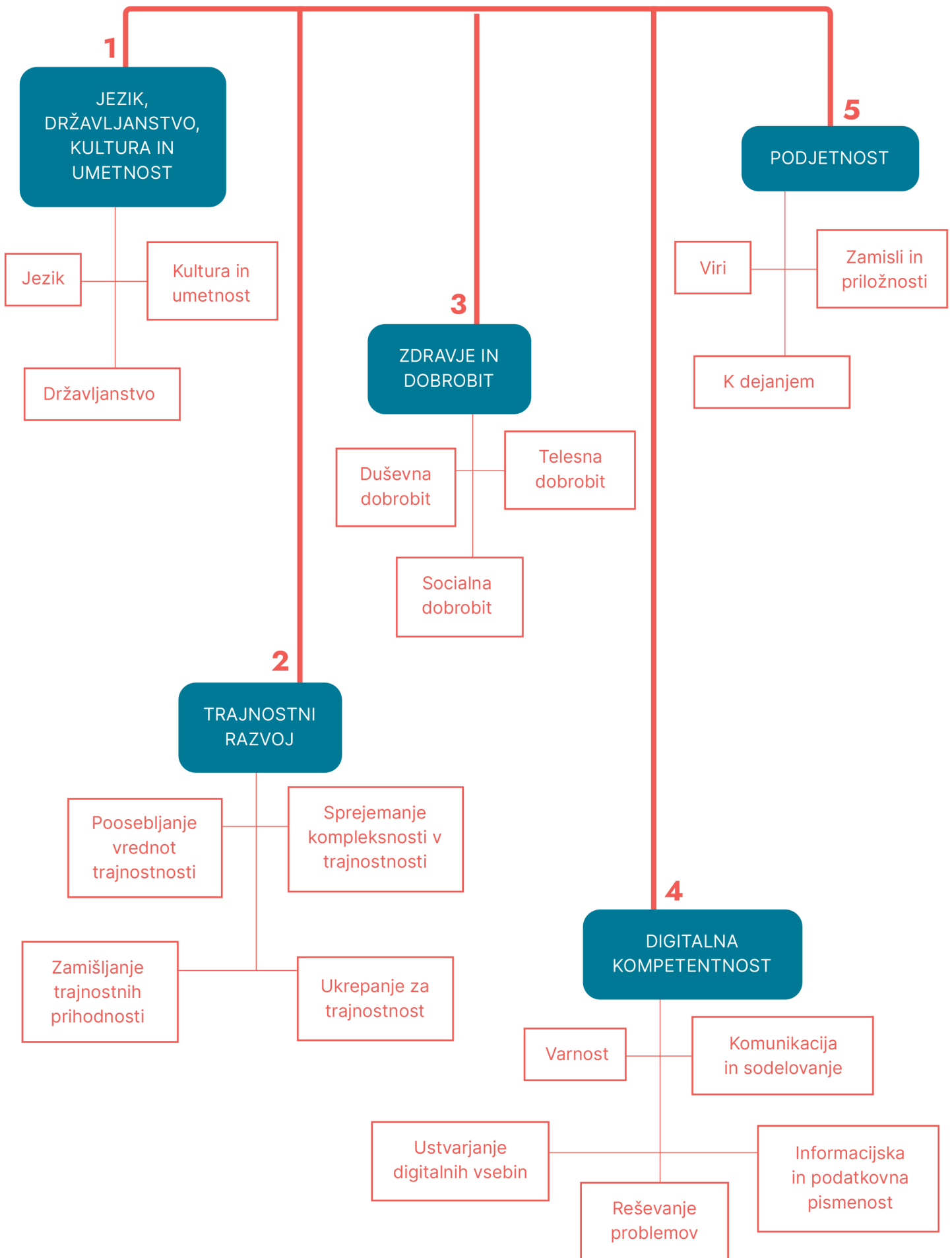
- » Janža, M., Jamnik, B., Prestor, J., Mali, N. (2017). Podzemna voda – glavni (skoraj edini) vir pitne vode v Sloveniji. *Geografija v šoli*, 25(3), 19-27.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ntk04mu> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ntk04mu>)
- » Senegačnik, J., Ogrin, D., Žiberna, I. (2013). Nova naravnogeografska členitev Slovenije na 47 pokrajin. *Geografija v šoli*, 22(2/3), 110-124. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wqpx8as> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wqpx8as>) ali <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0ftzf3m> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0ftzf3m>)
- » Uporabna geografija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/sfq4p6o> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/sfq4p6o>)
- » Umek, M. (2001). Teoretični model kartografskega opismenjevanja v prvem triletju osnovne šole. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- » Žiberna, I., Natek, K., Ogrin, D. (2004). Naravnogeografska regionalizacija Slovenije pri pouku geografije v osnovni šoli. V. Drozg (ur.) *Teorija in praksa regionalizacije Slovenije*. Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta. Str. 85-90. ISBN 86-80693-82-0. [COBISS.SI-ID 13462792]

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih): 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih): 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpoznava podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spoznava, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepoznavna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spoznava kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živim kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in zelene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje zelene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠCANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepozna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitev po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepozna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljanstvo udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobroti za druge in izbire ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnano in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.